

Cena obchodního podílu pro účely vypořádání SJM

Cenu obchodního podílu nelze pro vypořádání SJM stanovit tak, že by jí byla cena vypořádacího podílu. Vypořádací podíl a obvyklá cena obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným jsou zcela rozdílné hodnoty, které se od sebe mohou podstatně lišit, a v řízení o vypořádání společného jmění manželů nelze při určení hodnoty obchodního podílu vycházet z výše vypořádacího podílu; tato výše totiž nic nevyovídá o skutečné majetkové hodnotě podílu, tedy o ceně, kterou by za jeho převod bylo možno dosáhnout.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 952/2007, ze dne 8.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně V. Z., zastoupené advokátem, proti žalovanému V. Z., zastoupenému advokátkou, o vypořádání společného jmění manželů, vedené u Okresního soudu ve Strakonících pod sp. zn. 7 C 60/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. září 2006, č. j. 5 Co 1001/2006-658, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. září 2006, č. j. 5 Co 1001/2006-658, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud ve Strakonících („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 24. ledna 2006, č. j. 7 C 60/2002-617, vypořádal zaniklé společné jmění účastníků (dále též jen „SJM“) tak, že: „I. Do výlučného vlastnictví žalobkyně se přikazují“ movité věci jež v tomto bodě specifikoval pod čísly 1. až 31. „II. Do výlučného vlastnictví žalovaného se přikazují“ movité věci jež v tomto bodě specifikoval pod čísly 1. až 4. „III. Do výlučného vlastnictví žalovaného se přikazuje obchodní podíl ve společnosti K. ST s. r. o. se sídlem Ř. 123, IV. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na vypořádacím podílu částku 253.088,- Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku“. Pod body V. až VII. rozhodl o nákladech řízení. Výši vypořádacího podílu pro každého z účastníků stanovil z částky 725 134,- Kč, složené z obnosu peněz nacházejícího se u žalobkyně ve výši 55 479,- Kč, z obnosu peněz nacházejícího se u žalovaného ve výši 217 405,- Kč a z hodnoty obchodního podílu přikázaného žalovanému u výše uvedené společnosti ve výši 452 250,- Kč. Z poloviny těchto hodnot připadající na každého účastníka činící 362 567,- Kč po odečtení částek 55 479,- Kč (peníze v držení žalobkyně) a 54 000,- Kč (částka o niž hodnota movitých věcí přikázaných žalobkyni převyšovala hodnotu movitých věcí přikázaných žalovanému) dospěl k vypořádacímu podílu 253 088,- Kč, který žalovanému uložil uhradit žalobkyni. Hodnotu obchodního podílu zmíněné společnosti, mezi účastníky spornou, stanovil z jeho tržní ceny při zohlednění stavu v okamžiku zániku manželství a v cenách ke dni rozhodnutí. Vyšel ze závěru znalce z příslušného oboru a odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1781/2004 a 22 Cdo 1119/2005. Ohledně další sporné majetkové složky, a to domu čp. 408 v D., uzavřel, že do vypořádání SJM účastníků nepatří.

Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 13. září 2006, č. j. 5 Co 1001/2006-658, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že do výlučného vlastnictví žalobkyně přikázal stejné movité věci jako soud prvního stupně, do výlučného vlastnictví žalovaného přikázal stejné movité věci a stejný obchodní podíl ve společnosti K. ST s. r. o. se sídlem

v Ř. 123, jako soud prvního stupně, a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni na vypořádacím podílu částku 285 088,- Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku. Dále rozhodl o nákladech řízení. Po doplnění dokazování kromě dalšího ověřením specializace znalce Ing. J. B. shledal rozsudek soudu prvního stupně správným s výjimkou výpočtu vypořádacího podílu. Při posouzení zařazení domu čp. 408 v D. do společného jmění manželů („SJM“) dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že s ohledem na skutečnost, že na jeho pořízení nebyly vynaloženy žádné společné finanční prostředky účastníků, do SJM nepatří. Zabýval se i oceněním obchodního podílu a dospěl k závěru, že do vypořádání je třeba jej započítat v hodnotě zjištěné soudem prvního stupně na základě znaleckého posudku. Výrok rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé se od výroku soudu prvního stupně liší toliko ve výši částky uložené žalovanému k úhradě žalobkyni na vyrovnání jejího vypořádacího podílu. Tuto částku stanovil jako rozdíl mezi hodnotou, které se žalovanému ze SJM dostalo (689 155,- Kč) a jednou polovinou hodnoty SJM účastníků (404 067,- Kč).

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. a) a c) občanského soudního řádu („OSŘ“). Uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, neboť řeší otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, „a to způsobu ocenění obchodního podílu ve společnosti jednoho z manželů při vypořádání společného jmění manželů, to jednak z hlediska použité metody způsobu ocenění obchodního podílu, jednak z hlediska snížení ocenění hodnoty podílu s poukazem na skutečnost, že se jedná o podíl nevýznamný, protože sám o sobě neumožňuje společnost ovládat“. Dovolatelka dále namítá, že v rozporu s hmotným právem je závěr odvolacího soudu, že rodinný dům nepatří do SJM. V této souvislosti směřuje její výtku kromě dalšího k neprovedení důkazu týkajícího se jeho financování již za trvání manželství. Za zásadní pokládá výhradu k závěru soudu ohledně ocenění obchodního podílu žalobce ve společnosti K. ST, s. r. o., kde znalec ve svých úvahách „tendoval“ ve prospěch žalovaného. Vadou řízení bylo především jeho ustanovení, neboť příbráný znalec neměl specializaci pro daný obor. Obchodní podíl v obchodní společnosti pro účely vypořádání SJM, pro kterýžto obor znalec jmenován nebyl, měl být zjištěn způsobem podle § 61 odst. 2 obchodního zákoníku jako vypořádací podíl. Znalec „průhledně a zřetelně“ nechtěl zjistit skutečnou cenu obchodního podílu, o čemž svědčí jím použité metody, jimiž ovlivnil cenu směrem dolů. Po podrobném analyzování tvrzených nesprávností postupů při zjišťování obchodního podílu znalce dovolatelka konstatuje, že měl být oceněn jako podíl vypořádací, s přihlédnutím k nabídce a poptávce a uzavírá, že se jedná o „stejnou nemravnost“ jako dříve se vyskytující snaha oceňovat podíly na věci ve spoluvlastnictví jinak, než jejich zlomkem ve vztahu k ceně celé věci, což bylo definitivně vyřešeno rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 885/2001, který lze plně aplikovat na posuzování ceny obchodního podílu ve vztahu k celku. Odkazuje dále na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1119/2005. Vyslovuje názor, že v dané věci bylo vypořádání ve vztahu k obchodnímu podílu provedeno nespravedlivě, a byla poškozena v řádu milionů, „což je patrné na první pohled“. Navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání popírá jeho přípustnost podle § 237 odst. 1 písm. a) OSŘ. K úvaze žalobkyně o přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ ve vztahu k ocenění obchodního podílu ve společnosti jednoho z manželů při vypořádání SJM namítá, že jde o skutkové zjištění, které nemůže být předmětem dovolacího řízení. Výše hodnoty obchodního podílu byla zjištěna znalce, šlo o posouzení odborné a znalec své závěry obhájil. Pokud jde o rodinný dům, dospěly soudy obou stupňů, byť s odlišným odůvodněním, ke stejnému závěru, že do SJM nepatří. Navrhuje, aby dovolání žalobkyně dovolací soud odmítl.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, že jsou uplatněny dovolací důvody upravené v § 241a odst. 2 písm. a) a b) OSŘ a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 OSŘ), napadené

rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné. Z napadeného rozsudku činí zásadní rozhodnutí otázka, jak stanovit cenu obchodního podílu pro účely vypořádání SJM, jakož i posouzení právního režimu věci, nabyté jedním z manželů za trvání manželství a společného jmění, zaplacené však až po zániku společného jmění z výlučných prostředků.

Zanikne-li společné jmění manželů, provede se vypořádání, při němž se vychází z toho, že podíly obou manželů na majetku patřícím do jejich společného jmění jsou stejné (§ 149 odst. 1 ObčZ, věta první). Jestliže jeden z manželů za trvání manželství nabude z prostředků patřících do společného jmění manželů obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, stává se tím získaný majetek (hodnota takového podílu) ze zákona součástí společného jmění manželů (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. července 2004, sp. zn. 22 Cdo 700/2004, Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 2810, R 68/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Se souhlasem valné hromady může společník smlouvou převést svůj obchodní podíl na jiného společníka, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Připouští-li to společenská smlouva, může společník převést svůj obchodní podíl na jinou osobu. Společenská smlouva může podmínit převod obchodního podílu na jinou osobu i souhlasem valné hromady. Má-li společnost jediného společníka, je obchodní podíl vždy převoditelný na třetí osoby (§ 115 odst. 1, 2 ObchZ).

Při zániku účasti společníka ve společnosti za trvání společnosti jinak než převodem podílu vzniká společníkovi právo na vypořádání – vypořádací podíl. Výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, pokud společenská smlouva nestanoví, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce ustanoveného obdobně podle § 59 odst. 3. Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, neplyne-li ze společenské smlouvy nebo stanov něco jiného (§ 61 odst. 2 ObchZ).

Společník společnosti s ručením omezeným nemůže ze společnosti vystoupit, může však, nejde-li o jediného společníka, navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval (§ 148 odst. 1 ObchZ, věta první). Účast ve společnosti s ručením omezeným může zaniknout i vyloučením společníka (§ 149 ObchZ) nebo dohodou společníků (§ 149a ObchZ).

Podle konstantní judikatury se cena majetku pro vypořádání společného jmění manželů stanoví (jestliže se účastníci na ocenění nedohodli) cenou obvyklou, tj. cenou, kterou by bylo možno za převod majetkové hodnoty v rozhodné době a místě dosáhnout (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. listopadu 2002, sp. zn. 31 Cdo 2428/2000, Právní rozhledy č. 3/2003). Při stanovení ceny pro toto vypořádání musí soud dbát o to, aby bylo zohledněno, o co se účastník, kterému je určitá hodnota přikazována do výlučného majetku, skutečně obohatí.

Obdobnou problematikou se dovolací soud již zabýval v souvislosti s řízením o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů – bývalých společných nájemců družstevního bytu a společných členů bytového družstva, jehož součástí je i hodnota členského podílu (viz již uvedené rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 2428/2000). Z tohoto rozhodnutí je pro danou problematiku použitelná základní myšlenka, že pro ocenění obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným je třeba pro účely vypořádání v SJM třeba v zásadě vycházet z obvyklé (tržní) ceny tohoto podílu, a že naopak nelze vyjít ani z vypořádacího podílu, ani z ocenění podle cenového předpisu (viz níže); v důsledku odlišné právní úpravy a také jiné možnosti tržního ocenění však lze závěry tohoto rozhodnutí vztáhnout i na problematiku ocenění obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným jen částečně.

Ze shora uvedených ustanovení obchodního zákoníku vyplývá, že obchodní podíl ve společnosti s

ručením omezeným může být předmětem obchodu, ovšem – na rozdíl od převodu členského podílu v bytovém družstvu – za přísnějších podmínek (souhlas valné hromady, vymezení podmínek ve společenské smlouvě, rozdíl mezi stavem, kdy má společnost jediného společníka a kdy je společníků více). Proto je pro vypořádání SJM třeba určit obvyklou (tržní) cenu takového podílu jako cenu, kterou by v daném čase a místě bylo možno za převod podílu dosáhnout, od omezení v možnostech převodu však nelze odhlédnout.

Cenu obchodního podílu tedy nelze pro vypořádání SJM stanovit tak, že by jí byla cena vypořádacího podílu. Jak je uvedeno ve shora citovaných ustanoveních obchodního zákoníku, právo na vyplacení vypořádacího podílu vzniká jen v zákonem upravených případech a je závislé i na obsahu společenské smlouvy; nelze dovodit, že by společník, jehož společné jmění manželů je vypořádáváno, měl v době zániku společného jmění či v době rozhodnutí soudu nárok na výplatu tohoto podílu a že by se mu tedy dostalo majetkové hodnoty odpovídající výši tohoto podílu. Vypořádací podíl a obvyklá cena obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným jsou zcela rozdílné hodnoty, které se od sebe mohou podstatně lišit, a v řízení o vypořádání společného jmění manželů nelze při určení hodnoty obchodního podílu vycházet z výše vypořádacího podílu; tato výše totiž nic nevyovídá o skutečné majetkové hodnotě podílu, tedy o ceně, kterou by za jeho převod bylo možno dosáhnout. Vypořádací podíl je vázán na zánik účasti ve společnosti jinak než převodem podílu, a k tomu navíc v daném případě nedošlo. Vypořádací podíl tedy nepředstavuje hodnotu, která by v době zániku společného jmění tvořila jeho součást. Cena obchodního podílu není pro soukromoprávní účely regulována žádným cenovým předpisem (srov. zákon č. [526/1990](#) Sb., o cenách) a převádějící s nabývajícím ji sjednávají dohodou. Je-li třeba tento obchodní podíl, představující majetkovou hodnotu, ocenit (jako v daném případě) v řízení o vypořádání SJM, nelze vycházet ze zákona č. [151/1997](#) Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, neboť tento zákon upravuje způsoby oceňování majetku a služeb pro účely stanovené zvláštními předpisy, přičemž oceňování věcí a jiných majetkových hodnot pro potřeby vypořádání SJM není účelem stanoveným některým zvláštním předpisem.

V dané věci znalec uvedl, že „...v předmětném případě není možné použít např. metodu tržního porovnání (neexistence srovnatelné firmy), tržní kapitalizace (neobchodovatelnost podílů s.r.o. na veřejných trzích) ...“ (č. l. 411). Také v odborné literatuře se uvádí, že ve většině případů prakticky nepřipadá do úvahy zjištění ceny, za kterou by bylo možno obchodní podíl převést na třetí osobu (Běhounek, P.: Účetní hodnota s. r. o. a její praktické použití, zveřejnění účetní závěrky v Obchodním věstníku. Účetnictví v praxi č. 6/2006, též v ASPI, podobně Pejšek, V.: Vypořádání některých tzv. „ostatních majetkových práv“ ze společného jmění manželů. Právní rádce č. 7/2005, též v ASPI). Proto tuto cenu zpravidla nebude možno určit stejným způsobem, jako obvyklou hodnotu členského podílu v bytovém družstvu, tj. zjištěním ceny, kterou by v daném čase a místě bylo možno za převod podílu dosáhnout. Proto nezbude, než vyjít z odborných postupů týkajících se oceňování majetku.

Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví soud po slyšení účastníků znalce (§ 127 odst. 1 OSŘ, věta první). Ocenění obchodního podílu pro účely vypořádání zaniklého SJM závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba takových odborných znalostí, a proto se soud neobejde bez znaleckého posudku, ve kterém znalec ocení obchodní podíl s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které jsou z odborného hlediska relevantní (zváží i dopad skutečnosti, že výše obchodního podílu neumožňuje společnost „ovládat“, na jeho cenu). Dovolací soud poznamenává, že tato problematika byla předmětem několika odborných ekonomických pojednání v časopisu „odhadce a oceňování majetku“, vydávaném Českou komorou odhadců majetku.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci, obsahově vymezený tak, že při určení ceny obchodního podílu měl soud vycházet z vypořádacího podílu, není dán.

Odvolací soud nepovažoval dům v Dražejově za součást SJM; zjistil sice, že dům jako věc v právním

slova smyslu byl zřízen za trvání manželství, avšak na jeho zřízení nebyly vynaloženy společné finanční prostředky a žalovaný jej zaplatil až po zániku společného jmění ze svého. Z toho se podává, že podle názoru odvolacího soudu není součástí společného jmění manželů věc, kterou sice jeden z manželů nabyl za trvání manželství, nicméně zaplatil za ni až po zániku společného jmění ze svých výlučných prostředků. Tento názor však dovolací soud nesdílí.

Podle § 143 odst. 1 ObčZ společné jmění manželů tvoří: a) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka, b) závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Z uvedeného ustanovení je zřejmé, že předmětem SJM je vše, co nabyl jeden z manželů (jejichž společné jmění za trvání manželství existuje), s výjimkami (zákonnými výlukami) uvedenými v tomto ustanovení. Nejvyšší soud již dříve vyslovil: „Pokud se věc již stane součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů, nemůže později změnit právní režim a přejít do výlučného majetku jednoho z manželů jen proto, že dodatečně byly na její pořízení použity jen prostředky z výlučného majetku. V takovém případě má ten, jehož výlučné prostředky byly takto vynaloženy, jen právo při vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví požadovat, aby mu bylo uhrazeno, co ze svého vynaložil na společný majetek (§ 150 ObčZ)“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 2008, sp. zn. 22 Cdo 3596/2006, publikovaný na www.nsoud.cz); tento právní názor platí i pro společné jmění manželů. Proto samotná okolnost, že na věc, kterou nabyl některý z manželů za trvání manželství byly po zániku společného jmění vynaloženy, byť i výlučně, prostředky jen jednoho z bývalých účastníků společného jmění, ještě neznamena, že jde o věc ve výlučném jmění. Takový závěr by bylo možno učinit, jen pokud by bylo zjištěno, že je tu některá ze zákonných výluk, která od počátku bránila nabytí věci do SJM; takové zjištění však odvolací soud neučinil. Proto je dovolání v této části důvodné a je dán dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

K námitkám ohledně specializace znalce dovolací soud uvádí: Dovolatelka jeho způsobilost podat v dané věci posudek zpochybňuje tím, že je specializován na stanovení hodnoty cenných papírů. Avšak podle znalecké doložky je specializován i na oceňování hospodářské činnosti společností (viz např. č.l. 421). Proto tato námitka není důvodná a není tak dán ani dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (243b odst. 2, 3 OSŘ)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)